

Міністерство освіти і науки України
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

голова Приймальної комісії

 проф. Ігор Цепенда
«24» квітня 2023 р.

ПРОГРАМА
вступного випробування з

Комплексний іспит з педагогіки

для зарахування на навчання за ступенем доктора філософії за спеціальністю

011 Освітні, педагогічні науки

на основі освітньо-кваліфікаційного рівня магістра (освітньо-кваліфікаційного ступеня спеціаліста)

при прийомі на навчання у 2023 році

Розглянуто та схвалено
на засіданні Приймальної комісії
Прикарпатського національного
університет імені Василя Стефаника»
Протокол № 1 від 24/04/2023 р.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Метою вступного випробування з «Комплексного іспиту з педагогіки» є перевірка знань і відбір вступників для зарахування на навчання за ступенем доктора філософії за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки при прийомі на навчання на основі освітньо-кваліфікаційного рівня/ступеня спеціаліста/магістра до Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника у 2023 році.

Програма містить основні питання «Комплексного іспиту з педагогіки» та перелік рекомендованої літератури.

Наведений перелік питань, які виносяться на вступне випробування дасть можливість вступнику систематизувати свої знання та допоможе зорієнтуватися, на які питання треба звернути увагу при підготовці до вступного випробування.

Перелік рекомендованої літератури сприятиме у пошуку і підборі джерел підготовки для вступного випробування.

ОСНОВНІ ПИТАННЯ З ДИСЦИПЛІНИ

ЗАГАЛЬНОПЕДАГОГІЧНІ ПИТАННЯ

1. Закон України «Про освіту» (від 05.09.2017 р., №2145 – VIII), його значення для школи і педагогічних працівників.
2. Засади державної політики у сфері освіти та принципи освітньої діяльності (за Законом України «Про освіту», р. I).
3. Основні форми здобуття освіти в Україні (за Законом України «Про освіту», р. I).
4. Мета, складники та рівні освіти в Україні (Закон «Про освіту», р. II).
5. Ключові компетентності особистості як спосіб реалізації мети повної загальної середньої освіти (Закон «Про освіту», р. II, ст. 12).
6. Основні положення Закону України «Про повну загальну середню освіту» (16.01.2020 р., №463 – IX).
7. Закон України «Про повну загальну середню освіту» про рівні, строки та форми її здобуття (р. I).
8. Типи закладів повної загальної середньої освіти (характеристика за Законом «Про повну загальну середню освіту», р. V, ст. 35).
9. Закон України «Про позашкільну освіту», його роль у вдосконаленні роботи закладів позашкільної освіти.
10. Основні засади реформування загальної середньої освіти відповідно до Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року (від 14.12.2016 р., № 988 р.).
11. Основні положення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року (від 14.12.2016 р., № 988 р.).
12. Закон України «Про вищу освіту» та його роль у підготовці педагогічних працівників (від 01.07.2014, № 1556-VII).
13. Найвидатніші творці педагогіки як науки (Я.А.Коменський, Й.Г.Песталоцці, Й.Герbart, А.Дістервег, К.Ушинський, О.Духнович, С.Русова, Г.Ващенко, А.Макаренко, В.Сухомлинський).

ЗАГАЛЬНІ ОСНОВИ ПЕДАГОГІКИ

1. Я.А Коменський – основоположник педагогіки нового часу.
2. Ідея природовідповідності та народності виховання в педагогічній спадщині Г.Сковороди.
3. Педагогічні погляди К. Ушинського.
4. Сутність концепції національного виховання С.Ф.Русової.
5. Сутність і основні положення національної освітньо-виховної системи Г.Ващенка.
6. Педагогічна спадщина А.Макаренка.
7. Освітня діяльність і педагогічна спадщина В.Сухомлинського.
8. Українська народна педагогіка про трудове, моральне та сімейне виховання.
9. Особливості та проблеми становлення і розвитку національної системи виховання в незалежній Україні.
10. Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника:

погляд у минуле.

11. Педагогіка як наука і навчальна дисципліна. Предмет і завдання педагогіки, її взаємозв'язок з іншими науками.
12. Основні категорії педагогіки, їх коротка характеристика.
13. Науково-педагогічне дослідження, його основні етапи.
14. Характеристика методів науково-педагогічного дослідження.
15. Характеристика основних понять теми «Розвиток, виховання і формування особистості».
16. Соціальна суть особистості, фактори, які впливають на її формування.
17. Роль спадковості та середовища у формуванні особистості.
18. Поняття про формування особистості. Роль виховання у цьому процесі.
19. Вікова періодизація дітей та юнацтва в педагогіці. Поняття про акселерацію та ретардацію.
20. Учитель, як організатор навчально-виховного процесу у ЗСО, його функції. Закон України «Про освіту» про права й обов'язки педагогічних, науково-педагогічних і наукових працівників (розділ IV).
21. Педагогічна культура учителя сучасного ЗСО: сутність поняття, складові педагогічної культури.
22. Сутність поняття «педагогічна майстерність учителя»; структура і рівні педагогічної майстерності.
23. Педагогічна техніка учителя: сутність поняття, основні компоненти, шляхи формування педагогічної техніки.
24. Зовнішня техніка вчителя (загальна характеристика).
25. Поняття про внутрішню техніку педагога (загальна характеристика).
26. Стилї педагогічного спілкування учителя, їхня характеристика.
27. Техніка мовлення вчителя як складова техніки спілкування з учнями.
28. Умови ефективності та шляхи вдосконалення професійного мовлення вчителя.
29. Поняття про академічну доброчесність, особливості й умови її забезпечення в закладі освіти (закони України «Про освіту», р. V та «Про повну середню освіту», р. VI).

ТЕОРІЯ ВИХОВАННЯ

1. Виховання як процес цілеспрямованого формування особистості. Мета виховання.
2. Сутність, мета, завдання, основні принципи національного виховання (За Концепцією національного виховання 1994 р.).
3. Національно-патріотичне виховання дітей і молоді у світлі Наказу МОН України № 527 від 06 червня 2022 р. [Концепція національно-патріотичного виховання в системі освіти України.].
4. Поняття про громадянське виховання особистості, його мета, завдання і шляхи реалізації (За Концепцією громадянського виховання).
5. Система виховної роботи в ЗСО, її орієнтовний зміст.
6. Закономірності виховання, їх характеристика.
7. Принципи виховання, їх характеристика.
8. Поняття про методи виховання, різноманітні підходи до їх

класифікації.

9. Методи формування свідомості особистості (коротка характеристика).

10. Методи організації діяльності і формування досвіду громадської поведінки(коротка характеристика).

11. Методи стимулювання діяльності і поведінки, їх характеристика.

12. Поняття про науковий світогляд, його основні риси, шляхи формування.

13. Завдання та зміст розумового виховання. Знання, уміння та навички як основа розумового виховання.

14. Завдання, зміст і форми морального виховання дітей і молоді.

15. Система трудового виховання в школі. Профорієнтація, її характеристика.

16. Економічне виховання учнів, його роль у підготовці школярів до трудової діяльності. Форми економічного виховання в школі.

17. Мета, завдання й зміст естетичного виховання школярів.

18. Зміст і форми фізичного виховання учнів у школі.

19. Завдання, зміст і форми правового виховання учнів.

20. Завдання, зміст і форми екологічного виховання учнівської молоді.

21. Поняття про позакласну виховну роботу, її зміст, форми і методи. 2

22. Зміст і форми позашкільної виховної роботи з учнями.

23. Спільна виховна робота школи, сім'ї та громадськості у світлі законодавчо-нормативних освітніх документів сучасності.

ДИДАКТИКА

1. Поняття про дидактику як теорію навчання, її предмет, завдання та основні категорії.

2. Поняття про процес навчання, його двобічний характер.

3. Характеристика структури процесу засвоєння знань.

4. Види навчання, їх характеристика.

5. Закономірності навчання, та їх характеристика.

6. Зміст освіти в ЗСО та способи його реалізації. Поняття про державний стандарт освіти (за Законом України «Про повну загальну середню освіту» р. VI).

7. Поняття про принципи навчання. Характеристика трьох з них (за вибором вступника).

8. Поняття про методи навчання, різні підходи до їх класифікації.

9. Методи організації та проведення навчально-пізнавальної діяльності.

10. Методи стимулювання навчально-пізнавальної діяльності.

11. Методи контролю і самоконтролю в навчанні, їх характеристика.

12. Поняття про засоби навчання та їх класифікація.

13. Інноваційні технології та методи навчання в закладі середньої освіти. (загальна характеристика).

14. Поняття про інтерактивні педагогічні технології та методи навчання учнів ЗСО.

15. Технології та методи проектного навчання.

16. Інформаційно-комунікативні (комп'ютерні) технології в системі навчання учнів сучасного закладу середньої освіти.
17. Ігрові технології і методи навчання (види, вимоги до організації, структура).
18. Поняття про форми організації навчання, їх класифікації.
19. Класно-урочна система Я. А. Коменського.
20. Типологія і структура уроків. Вимоги до сучасного уроку.
21. Урок як основна форма організації навчального процесу в ЗСО.
22. Нестандартні уроки в системі форм організації навчання та їхні особливості.
23. Лекції, семінари і практикуми як організаційні форми навчання.
24. Гуртки, факультативи й екскурсії як організаційні форми навчання.
25. Індивідуальні і групові консультації як форми розвитку навчальних можливостей учнів.
26. Контроль знань і його функції в закладі середньої освіти.
27. Види і методи контролю знань.
28. Оцінка й оцінювання результатів навчально-пізнавальної діяльності учнів.
29. Домашня робота учнів, її норми.
30. Неуспішність учнів і шляхи її подолання.

УПРАВЛІННЯ ТА КОНТРОЛЬ У СФЕРІ ОСВІТИ (ШКОЛОЗНАВСТВО)

1. Сутність понять «управління» і «керівництва» та їх специфіка в освіті.
2. Принципи та функції управління і керівництва в освіті.
3. Методи управління в освіті.
4. Поняття про громадське самоврядування та державно-громадське управління у сфері освіти, його принципи, види (закони «Про освіту», р. VIII, ст. 80 та «Про повну загальну середню освіту», р. IV, ст. 127.).
5. Органи державного управління у сфері освіти і їх повноваження (за Законом «Про освіту», р. VIII).
6. Органи управління у сфері загальної середньої освіти, їхні завдання та повноваження (за Законом «Про повну загальну середню освіту», р. VI).
7. Самоврядування працівників, учнів та батьківське самоврядування в закладі освіти: сутність понять, організація та повноваження (Закон «Про повну загальну середню освіту», р. IV, ст. 28, 29, 30).
8. Педагогічна рада ЗСО, зміст і організація її роботи (Закон «Про повну загальну середню освіту», р. V, ст. 40).
9. Сутність поняття «інституційний аудит», його мета й особливості проведення в закладі середньої освіти (закони «Про освіту», р. V та «Про повну загальну середню освіту», р. VI).
10. Методична робота в ЗСО, її роль у зростанні педагогічної майстерності вчителів.
11. Планування роботи ЗСО. Види планів у закладі середньої освіти.
12. Повноваження, обов'язки, особливості обрання на посаду керівника закладу середньої освіти (відповідно до Закону України «Про повну загальну середню освіту», р. V, ст. 38, 39).

13. Функціональні обов'язки заступника директора школи із навчально-виховної роботи.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Аймедов К.В., Бабієнко В.А., Сторож В.В. Загальна педагогіка та історія педагогіки: *підручник*. Київ: ВД «Слово», 2014. 352с.
2. Андрушина Л.Л., Каковкіна О.А., Кожедуб Т.Г. Загальні основи педагогіки в схемах. Дніпропетровськ, 2016. 160 с.
3. Василевич Л.Ф., Юртин І.І. Прийняття рішень за умов конфлікту та невизначеності середовища : *навч. посіб. для студ. К.*, 2013. 128 с.
4. Внутрішній контроль : робоча книга керівника школи / упоряд. Н. Мурашко, А. Панченко. К.: Редакції газет з управління освітою, 2013. 120 с.
5. Гусаренко М.Ю., Валах Ю.В. Стратегія поведінки вчителя у складних педагогічних ситуаціях. Дніпро, 2017. 89 с.
6. Дистанційне навчання: виклики, результати та перспективи. Порадник. З досвіду роботи освітян міста Києва : навч.-метод. посіб. / Упоряд.: Воротникова І.П., Чайковська Н.В. К. : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2020. 456 с.
7. Енциклопедія освіти/гол. ред. В. Г. Кремень. Київ: Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.
8. Завгородня Т.К., Прокопів Л.М., Стражнікова І.В. Історія педагогіки: *навчально-метод. посібник*, Івано-Франківськ, 2014. 160 с.
9. Загальна педагогіка та історія педагогіки: *підруч.* / К. В. Аймедов та ін. [рек. МОН]. Київ : ВД «Слово», 2014. 352с.
10. Задорожна-Княгницька Л. В., Тимофєєва І. Б. Загальні основи педагогіки : *навч. посіб. для здоб. вищої освіти*. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2020. 192 с.
11. Задорожна-Княгницька Л. В. Історія педагогіки : навчальний посібник для студентів ЗВО. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2020. 364 с
12. Зайченко І. Педагогіка: *підручник*. Вид 3, доп. і переробл. Київ, 2016. 608 с.
13. Історія зарубіжної педагогіки: *конспект лекцій* / Упорядники: Л.В. Маляр, М.І. Кухта. Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», 2020. 64 с.
14. Концепція Державної цільової соціальної програми національно-патріотичного виховання на період до 2025 року: розпорядження Кабінету Міністрів України від 9 жовтня 2020 р. URL: http://search.ligazakon.ua/1_doc2.nsf/link1/KR201233.html
15. Концепція національно-патріотичного виховання в системі освіти України до 2025 р. URL: <https://nus.org.ua/news/mon-zatverdylonovu-kontseptsiyu-patriotichnogo-vyhovannya/>
16. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 14.12.2016 р. №988-Р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-p#Text>.
17. Кучерявий О.Г. Педагогіка: особистісно-розвивальні аспекти : навчальний посібник. К. : Видавничий Дім «Слово», 2014. 440 с.
18. Лебідь О.В. Л Професійна культура керівника загальноосвітнього навчального закладу : *навчальний посібник*. Донецьк: ЛАНДОНХХІ, 2011. 263 с.

19. Левківський М.В. Історія педагогіки: *навч.-метод. посібник*. Вид. 4-те, К.: Центр учбової літератури, 2011. 190 с.
20. Максименко В.П. Дидактика : *курс лекцій*. Хмельницький : ХМЦНП, 2013. 223 с.
21. Малафійк І.В. Дидактика новітньої школи : *навчальний посібник*. К.: Видавничий Дім «Слово», 2015. 632 с.
22. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/344/2013#Text>.
23. Немченко С.Г. Управління освітою: рефлексивний підхід : *колективна монографія* / С. Немченко, О. Голік, О. Старокожко, М. Елькін, І. Шумілова, К. Тільчарова, П. Кошелєв, В. Крижко / За заг. ред. проф. В. В. Крижка. Бердянськ, Видавець Ткачук О. В., 2016. 467с
24. Оржеховська В. М., Федорченко Т. Є. Технології розбудови виховної системи загальноосвітнього навчального закладу : *навчально-методичний посібник*. Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2014. 172 с.
25. Основи менеджменту: *підручник для студентів вищих навчальних закладів* / кол. авторів; за ред. А. А. Мазаракі. Харків: Фоліо, 2014. 846 с.
26. Педагогічна майстерність учителя: *навч. посіб.* / за ред. В. М. Гриньової, С. Т. Золотухіної. Харків, 2016. 224 с.
27. Петрунько О.В. Молодь та інноваційні технології : перспективи і ризику взаємодії : *навч.-метод. посіб.* К. : Міленіум, 2013. 80 с.
28. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 р. №1556 – VII. Редакція від 21.11.2021, підстава – 1838-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>.
29. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 р. Редакція від 21.11.2021, підстава - 1838-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>.
30. Про повну загальну середню освіту: Закон України від 13.07.2020 р. Редакція від 24.11.2021 р., підстава – 1839-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text>.
31. Про позашкільну освіту: редакція від 22.05.2021 р, підстава –1414-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1841-14#Text>.
32. Професійна педагогічна освіта: компетентнісний підхід: *монографія* / за ред. О. А. Дубасенюк. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2011. 412 с.
33. Сбруєва А. А., Рисіна М. Ю., Осьмук Н. Г., Чистякова І. А. Практикум з історії педагогіки: *навч.-метод. посіб.* [для студ. закл. вищої освіти]. Вид 4-те, доповнене й перероблене. Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2019. 165 с.
34. Скільський Д. Історія зарубіжної педагогіки : *посіб.* Київ: «Смолоскип», 2011. 376 с.
35. Супрун М. О. Педагогіка: Підручник для духовних і світських закладів освіти. К.: КДА, 2018. 400 с.
36. Управління закладом освіти: підручник / С.Г. Немченко, В.В. Крижко, І.Ф. Шумілова, О.М. Старокожко, О.Б. Голік. 2-е вид.перероб.і допов. Бердянськ: БДПУ, 2020. 603 с.
37. Цюняк О.П., Довбенко С.Ю. Педагогічна інноватика: *навчально-методичний посібник*. Івано-Франківськ : Видавець Кушнір Г. М., 2019. 190 с.
38. Ярощук Л. Історія педагогіки : *навч.-метод. комплекс*. Бердянськ, 2013. 392 с.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Порядок проведення та критерії оцінювання вступних випробувань регулюється Положенням про організацію вступних випробувань у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника.